

www.proni.ba

DATE :
Januar, 2024.

SITUACIONA RODNA ANALIZA

PRONI CENTAR ZA OMLADINSKI RAZVOJ

www.proni.ba

SADRŽAJ

Uvod	3
Situaciona analiza.....	5
Rezultati i analiza sprovedene ankete građana/ki Brčko distrikta BiH za potrebe izrade GAP BD	8
Zaključak	14

www.proni.ba

UVOD

Ova situaciona analiza nastala je u okviru projekta SMART GAP – Pametni Gender akcioni plan Brčko distrikta BiH kojeg implementira PRONI Centar za omladinski razvoj.

SMART GAP – Pametni Gender akcioni plan Brčko distrikta BiH se implementira uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM), a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške. Sadržaj situacione analize je isključiva odgovornost PRONI Centra za omladinski razvoj i ne odražava nužno stavove i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške i SMART Balkan konzorcijuma.

Projekat “Gender Akcioni Plan Brčko distrikt BiH” za cilj ima poboljšati ravnopravnost i pravo žena i muškaraca po modelu Europske povelje o rodnim politikama na nivou Brčko distrikta BiH. Projekat je baziran i proizlazi iz domaćih dokumenata, kao i međunarodnih obaveza, koje je BiH preuzela ratifikacijom konvencija iz oblasti ravnopravnosti spolova, u obavezi Bosne i Hercegovine je da izradi Gender Akcioni Plan. Međutim, kako je BiH podijeljena na dva entiteta i Brčko distrikt koji je zasebna jedinica, obaveza Brčko distrikta je takođe razvoj GAP Brčko distrikt BiH, a što je navedeno kao prioritet i u Strategiji razvoja Brčko distrikta BiH 2021 - 2027 godina.

U današnjem globalnom društvu, rodna ravnopravnost ostaje ključni izazov koji se proteže kroz sve sfere života. Unapređenje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i djevojčica su ne samo moralni i pravni imperativi, već su i ključni za postizanje održivog razvoja, ekonomske produktivnosti i socijalne kohezije. Rodna situaciona analiza predstavlja temeljno istraživanje koje ima za cilj da osvjetli kako rod i rodne uloge utiču na živote pojedinaca u određenom društvenom i ekonomskom kontekstu. Kroz ovu analizu, težimo da identifikujemo ključne rodne prepreke i nejednakosti, da razumijemo njihove uzroke i posljedice.

Ovaj dokument se fokusira na različite aspekte rodne dinamike, uključujući pristup obrazovanju, zaposlenju, zdravstvenoj zaštiti, učešću u političkom i javnom životu, kao i izloženost nasilju na osnovu (s)polu. Pored toga, analiza razmatra kako se rodne nejednakosti prepliću sa drugim faktorima diskriminacije, kao što su rasa, etnicitet, socioekonomska pozicija, starost i invaliditet, nudeći tako sveobuhvatan pogled na složene izazove s kojima se suočavaju različite grupe u Brčko distriktu BiH.

Cilj ovog dokumenta je da posluži kao platforma i osnova za razvoj Gender akcionog plana

Brčko distrikta BiH, politika, programa i intervencija koje promovišu rodnu ravnopravnost i osnaživanje. Kroz situacionu analizu, želimo da osiguramo da su svi napori usmjereni na najefikasniji način, uzimajući u obzir specifične potrebe i okolnosti različitih rodova i grupa unutar društva. Ovaj uvod postavlja temelje za dublje razumijevanje i angažovanje u rodnoj tematici, naglašavajući važnost kontinuiranog istraživanja, dijaloga i akcije.

Kroz zajedničke napore, možemo težiti ka stvaranju inkluzivnijeg i pravednijeg društva za sve građane i građanke, bez obzira na njihovu pozadinu, u našoj zajednici.

*Riječi i pojmovi korišteni u tekstu dokumenta koji imaju rodno značenje jednako se odnose, bez obzira u kojem rodu su korišteni.

SITUACIONA ANALIZA

Sveobuhvatna situaciona analiza rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini (BiH) neophodna je za dubinsko razumijevanje specifičnih izazova i mogućnosti koje oblikuju rodnu dinamiku unutar zemlje. U kontekstu BiH, zemlje s kompleksnom političkom konfiguracijom i slojevitom historijom, rodna ravnopravnost se isprepliće s mnogobrojnim sociopolitičkim pitanjima, te faktori koji utiču na krajni ishod analize, u većini lokalnih zajednica se razlikuju.

U suštini, analiza treba identificirati ključne aktere i institucije koje utječu na rodnu politiku i prakse, kao i postojeće zakonodavne okvire i njihovu implementaciju. Također, važno je uključiti i procjenu javnih politika i programa koji se odnose na rodnu ravnopravnost, te kako se oni primjenjuju na lokalnom nivou u Brčko distriktu BiH. Ova analiza treba da obuhvati širok spektar faktora, uključujući političke, ekonomske, socijalne i kulturne aspekte koji oblikuju živote ljudi različitih rodova u Brčko distriktu BiH. Analiza je rađena kroz razgovore, upitnik koji je uključio ispitanike iz urbano-ruralno područja, te kroz fokus grupe s građanima u Brčko distriktu BiH. U kontekstu izazova koji utiču na unapređenje rodne ravnopravnosti izdvojili smo sljedeće:

- **Politički, pravni i institucionalni okvir**

BiH ima specifičan institucionalni okvir koji proizlazi iz Dejtonskog mirovnog sporazuma, koji je doveo do formiranja dva entiteta i Brčko distrikta. Svaka od ovih administrativnih jedinica ima svoju vlast, što čini proces implementacije i nadzora politika rodne ravnopravnosti kompleksnijim. Iako su usvojeni zakoni i politike koji promovišu rodnu ravnopravnost, njihova primjena je često neujednačena i suočava se s izazovima u praksi.

Bosna i Hercegovina je u proteklih 20 godina intenzivno radila na razvijanju pravnog okvira za rodnu ravnopravnost. Međutim, ovaj napredak treba posmatrati u odnosu na moguće pravce unapređenja pravnog okvira, diskrepanciju između formalnopravnog okvira i stvarnih društvenih praksi, ali na koncu i u odnosu na odsustvo kako rodno osjetljivih pristupa tako i alatki urođjavanja.

Zakonodavni okvir za zaštitu od diskriminacije značajno je unaprijeđen usvajanjem [Zakona o zabrani diskriminacije BiH](#) 2009. godine (koji je dopunjen 2016. godine), dok je [Zakon o ravnopravnosti spolova](#) usvojen je 2003. godine i predstavlja najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Zakon u svim aspektima prati odredbe UN Konvencije o

www.proni.ba

eliminaciji svih oblika diskriminacije. Uz to, jednakopravnost i principi zabrane diskriminacije ugrađeni su i u druge zakonske propise. Ipak, određene oblasti se redovno posmatraju kao rodno neutralne, te zakoni, politike i strategije često ne uzimaju u obzir specifične potrebe žena.

Kada je u pitanju Gender akcioni plan koji sadrži ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, Vijeće ministara BiH, na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, donijelo je Odluku o usvajanju [Gender akcionog plana Bosne i Hercegovinu za period 2023 – 2027. godine](#). GAP je uključio Operativni plan institucija BiH za njegovu implementaciju u ovom periodu. Tom usvajanju, prethodila je saglasnost vlade Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH na tekst Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine za period 2023 - 2027. godine, koji predstavlja okvirni strateški dokument i daje smjernice za izradu operativnih planova institucija na svim nivoima vlasti u BiH.

- **Ekonomski izazovi**

Ekonomski izazovi u Brčko distriktu BiH imaju znatne rodne implikacije. Visoka stopa nezaposlenosti, posebno među mladima i ženama, predstavlja značajan problem. Žene se često suočavaju s većim teškoćama u pristupu tržištu rada, a rodne razlike u platama i segregacija zanimanja su izražene. Ruralne oblasti su posebno pogođene, gdje tradicionalne rodne uloge dodatno ograničavaju ekonomske prilike za žene.

- **Obrazovanje i obuka**

Iako je pristup obrazovanju relativno egalitaran, postoje izazovi koji se odnose na kvalitet obrazovanja i rodne stereotipe koji oblikuju izbor obrazovnog i profesionalnog puta mladih. Specifični programi, dugoročno i u kontinuitetu, koji bi promovisali rodnu ravnopravnost i osnaživanje kroz obrazovanje (formalno i neformalno) su potrebni kako bi se prevazišle ove prepreke.

- **Zdravstvena zaštita**

Pristup zdravstvenoj zaštiti varira i često je otežan za žene u ruralnim područjima. Reproductivno zdravlje i prava su područja koja zahtijevaju dodatnu pažnju, kao i pristup informacijama i uslugama koje su osjetljive na rodne razlike.

- **Učešće u javnom i političkom životu**

Iako postoji zakonska osnova za ravnopravno učešće žena i muškaraca u političkom životu,

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene na vodećim pozicijama i u procesu donošenja odluka. Potrebni su ciljani programi i inicijative koje bi podržale veće uključivanje žena u politiku, više mogućnosti za napredak ka rukovodećim pozicijama, te značajno mjesto u javnom životu.

- **Nasilje zasnovano na (s)polu**

Nasilje nad ženama i djevojčicama, uključujući porodično nasilje, predstavlja ozbiljan problem u BiH generalno, tako ni Brčko distrikt nije izostavljen. Potrebni su efikasniji mehanizmi s kontinuiranom praksom za prevenciju, zaštitu žrtava i brže procesuiranje počinitelaca, kao i šira društvena svijest o ovom problemu.

www.proni.ba

Rezultati i analiza ankete građanki i građana Brčko distrikta BiH za potrebe izrade GAP BD

Kada govorimo o starosnoj dobi, anketa je popunjena ravnomjerno od strane svih starosnih skupina, odnosno 18,9% do 20 godina starosti, 23,4% od 20-30 godina, 25,4% u dobi između 30-40 te 23,4% u dobi od 40-50 godina, i 8,9% preko 50 godina. Od 201 anketirane osobe, 59,2% živi u ruralnom dijelu, te 40,8% u urbanom dijelu, stoga je i ovaj bitan segment validovan. Kada govorimo o uzorku anketiranih sa aspekta obrazovanja, 38,5% anketiranih je završilo srednju školu, 38,5% visoku školu, 10,5% višu školu, 5% postdiplomski studij, 2,5% nema završenu osnovnu školu, dok 5% ima osnovno obrazovanje.

Na pitanja vezana za rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima, odgovori koji su dobiveni kroz anketu su srazmjerna rezultatima Ankete radne snage u BiH i Brčko distriktu, kako je to prezentovano na grafikonu dole.

Grafikon 3: Stepen zaposlenosti i nezaposlenosti u Brčko distriktu BiH

Prema rezultatima ankete, 57,2% je zaposleno, 18,4% nezaposleno, dok je sličan omjer onih koji su zaposleni na određeno radno vrijeme i to 12,9% dok 11,4% ostvaruje prihode povremeno, honorarno, studentskim ugovorima i slično.

Na pitanje: „Da li smatrate da su žene i muškarci jednako zastupljeni na poslovima niže i srednje stručne spreme na radnim mjestima u privatnom sektoru u Brčko distriktu BiH?“. 44,8% smatra da su oba (s)polja jednako zastupljeni na poslovima niže i srednje stručne spreme na radnim mjestima u privatnom sektoru, dok 25,9% anketiranih smatra da su muškarci, 28,9% smatra da su žene više zastupljene.

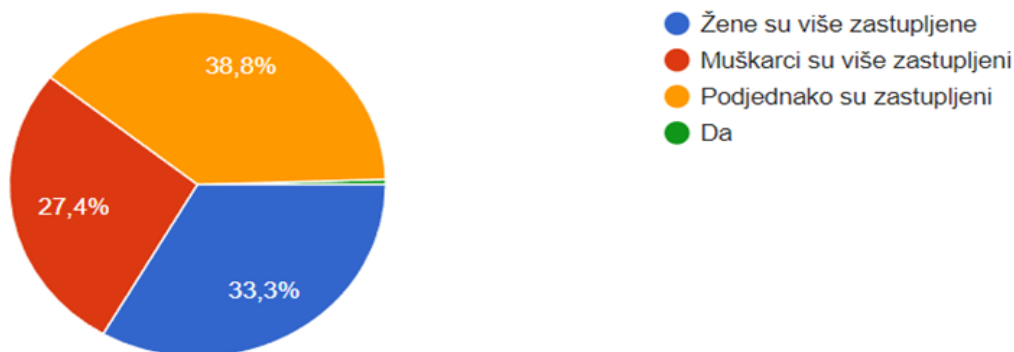
Na pitanje o tome da li su žene i muškarci jednako zastupljeni na poslovima niže i srednje stručne spreme na radnim mjestima u javnom sektoru i strukturama vlasti u Brčkom distriktu

BiH, mišljenje anketiranih je drugačije nego u privatnom sektoru.

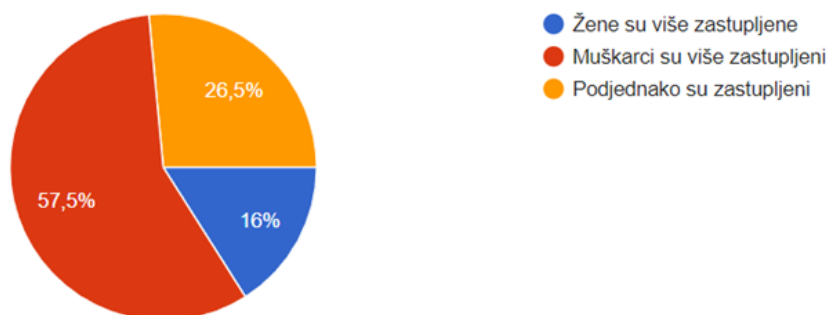
Grafikon 4: Zastupljenost na poslovima niže i srednje stručne spreme na radnim mjestima u javnom sektoru i strukturama vlasti u Brčkom distriktu BiH

Naime, 38,8% anketiranih smatra da su muškarci i žene jednako zastupljeni, dok 27,4% smatra da su muškarci više zastupljeni, a 33,3% smatra da su žene zastupljenije na poslovima niže i srednje stručne spreme na radnim mjestima u javnom sektoru i strukturama vlasti u Brčkom distriktu BiH.

U kontekstu visoke stručne spreme, samo 28,9% anketiranih smatraju da su žene i muškarci jednako zastupljeni na poslovima visoke stručne spreme na radnim mjestima u privatnom sektoru u Brčko distriktu BiH, odnosno više od polovine anketiranih, čak 57,7% smatraju da su muškarci zastupljeni na tržištu rada u privatnom sektoru. Na isto pitanje u oblasti javnog sektora, mišljenje anketiranih je skoro identično kao i u privatnom sektoru.

Grafikon 5: Zastupljenost žena i muškaraca na poslovima visoke stručne spreme a radnim mjestima u javnom sektoru i strukturama vlasti u Brčko distriktu BiH

www.proni.ba

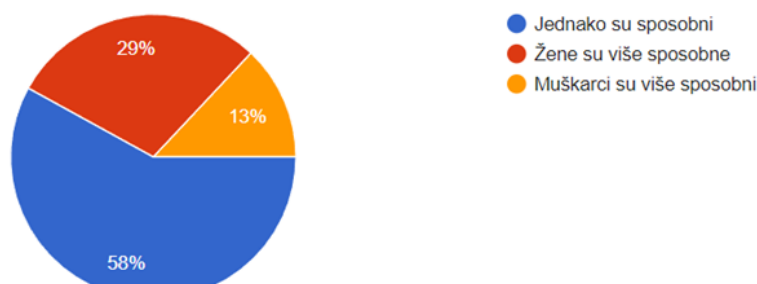
Anketiranih 57,5% smatra da muškarci zauzimaju najviše radnih mjesta na poslovima visoke stručne spreme na radnim mjestima u javnom sektoru i strukturama vlasti u Brčko distriktu BiH, dok samo 16% anketiranih smatra da su žene te koje su rasprostranjenije na radnim mjestima visoke stručne spreme. Imajući u vidu procentualnu raspoređenost anketiranih po spolu, možemo sa sigurnošću reći da većina anketiranih smatra da su žene sa visokom stručnom spremom manje zastupljene u oba sektora na tržištu rada.

No, sa druge strane, anketirani ravnomjerno posmatraju mogućnosti napredovanja u kompaniji, javnoj ustanovi kao muškarci i kao žene, odnosno 54,5% smatra da žene i muškarci nemaju istu mogućnost dok 45,5% smatra da imaju. Drugim riječima, više od polovine anketiranih smatra da su žene izloženije smanjenim mogućnostima napredovanja u profesionalnim karijerama u odnosu na muške kolege. Dodatna potvrda ovom zaključku je mišljenje anketiranih kroz prizmu odgovora na postavljeno pitanje: „Da li su menadžeri, direktori, poduzetnici-vlasnici firmi u više slučajeva žene ili muškarci?“.

Naime, građanke i građani Brčko distrikta BIH koji su odgovorili na ovo pitanje, čak njih 72,5% smatra da su na rukovodećim pozicijama u privatnom sektoru muškarci, dok samo 10% anketiranih smatra da su to žene.

Kada govorimo o percepcijama sposobnosti za obavljanje rukovodećih, menadžerskih i organizacionih poslova, kako je to prezentovano na dijagramu dole, anketirani u velikoj mjeri (58%) smatraju da su jednako sposobni, no zabrinjava činjenica da ostatak anketiranih 42% smatra da su to ili žene ili muškarci. Ova činjenica se može percipirati kao osnovni pokazatelj predrasuda o rodnim ulogama na tržištu rada, upravljanju ili organizacionim aspektima.

Grafikon 6: Mišljenje anketiranih o sposobnosti žena i muškarci za obavljanje rukovodećih, menadžerskih i organizacionih poslova

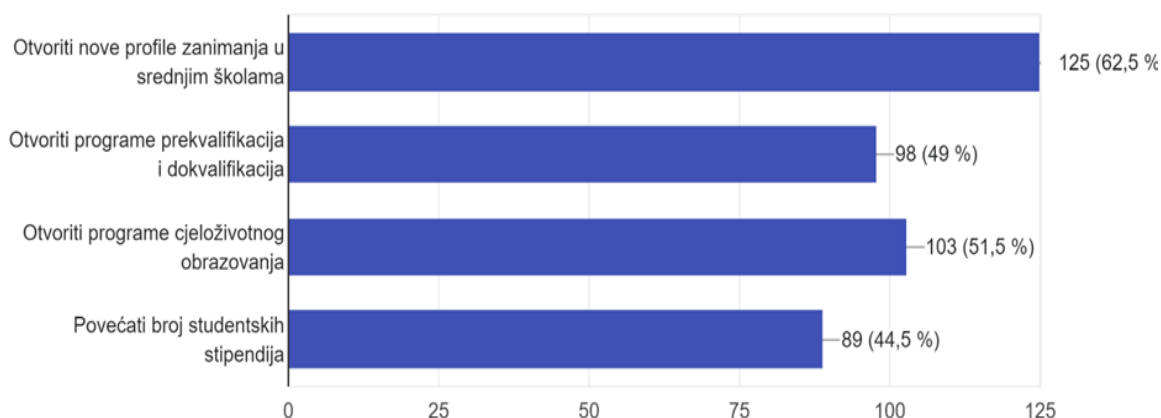
www.proni.ba

Pored gore navedenog, također je zanimljivo slično mišljenje anketiranih u kojem 20,45% anketiranih smatra da je pristup ekonomskim resursima kao što su krediti, programi samozapošljavanja i slični projekti više u korist žena, dok 19% smatra da je u korist muškaraca.

U oblasti obrazovanja, više od 54% nije zadovoljno obrazovanjem koje može da stekne u Brčko distriktu BiH, što se odnosi na sve nivoe obrazovanja, uključujući i one koji se ne pružaju u javnom sektoru. 20,5% anketiranih nije sigurno, dok je samo 25% anketiranih zadovoljno sa ovim društvenim aspektom u Distriktu.

Kao naredno pitanje, građanke i građani su imali priliku da daju svoje viđenje potencijalnog unapređenja obrazovanja, kako je to prezentovano na dijagramu ispod.

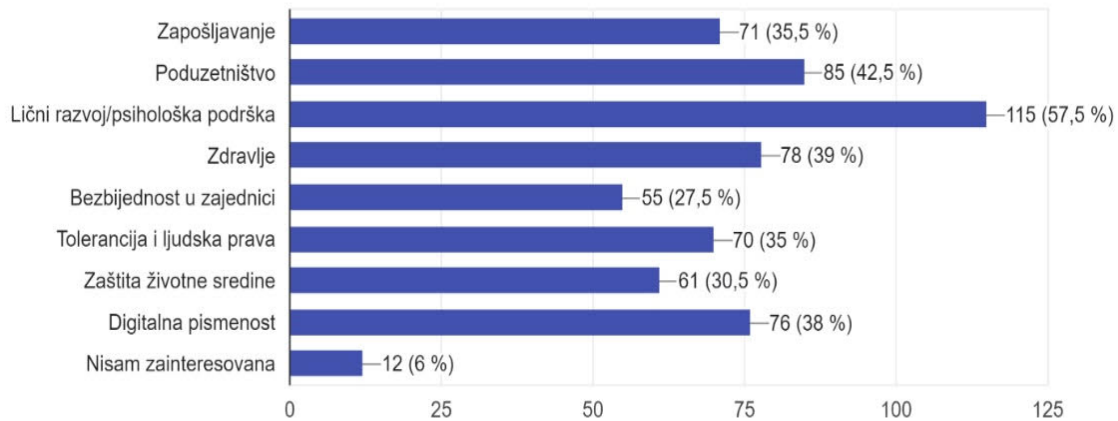
Grafikon 7: Mogućnosti unapređenja obrazovanja za žene i muškarce

Od ukupnog procenta anketiranih 62,%smatra da je potrebno otvoriti nove profile zanimanja u srednjim školama, 49% smatra da treba otvoriti nove programe prekvalifikacija i dokvalifikacije, 51,5% smatra da treba otvoriti programe cjeloživotnog obrazovanja, te 44,5% smatra da treba povećati broj studentskih stipendija. Naime, ovi procenti su komplementarni povratnim informacijama od strane anketiranih u kojem više od 50% građanki i građana nije imao priliku pohađati neke seminare, kurseve, kreativne radionice ili druge vrste neformalne edukacije koje su se održavale u Brčko distriktu BiH.

Na pitanje za koje teme u oblasti neformalnog obrazovanja bi građanke i građani bili najviše zainteresovani (moguće je bilo zaokružiti više odgovora), većina anketiranih (i to 80% žena, te 20% muškaraca) su odabrali sljedeće teme:

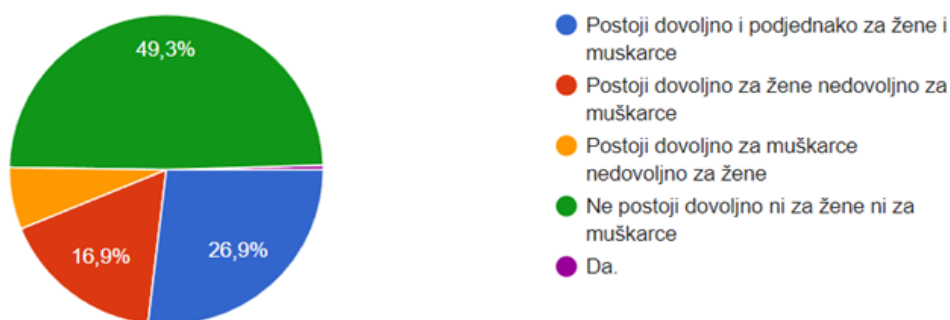
Grafikon 8: Prikaz najzanimljivijih tema u okviru neformalnog obrazovanja za građanke i građane Brčko distrikta BiH

Od gore predstavljenih tema, najveća zainteresiranost muškaraca je u oblasti preduzetništva i bezbjednosti u zajednici, dok su žene u najvećoj mjeri zainteresovane za zapošljavanje, zdravlje, lični razvoj, zaštitu životne sredine i digitalnu pismenost.

Kada govorimo o percepciji zdravstva u Brčko distriktu BiH, čak 23% anketiranih smatra da postoji rodna neravnoteža u pristupu zdravstvenim uslugama na lokalnom nivou, a detaljnijom analizom pojedinačnih odgovora dolazimo do zaključka da je ovaj procenat većinom popunjen od strane žena i to u oblasti prevencije seksualnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući usluge zdravstva u akušerstvu i ginekologiji. Na pitanje: „Da li postoje programi ili inicijative usmjereni na prevenciju i promociju zdravlja žena i muškaraca?“, odgovori su prezentovani na grafikonu ispod.

Grafikon 9: Mišljenje o postojanju programa ili inicijativa usmjerenih na prevenciju i promociju zdravlja žena i muškaraca

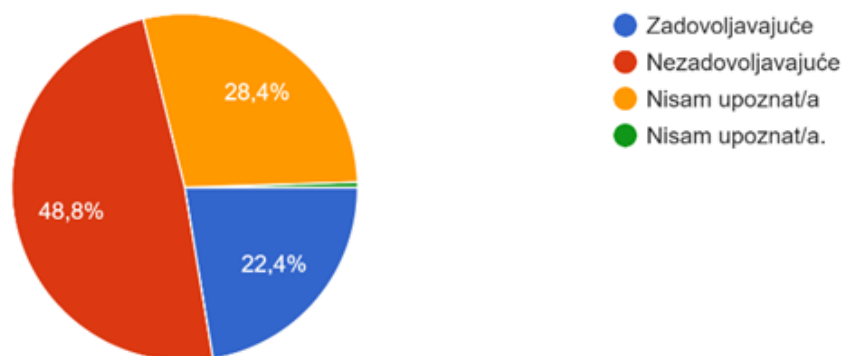
U Brčko distriktu, od broja anketiranih, 49,3%, smatra da ne postoji dovoljno programa ili inicijativa ni za žene niti za muškarce. Dok samo 26,9% smatra da postoji dovoljno programa ili inicijativa usmjerenih na prevenciju i promociju zdravlja žena i muškaraca podjednako.

Prema dobijenim odgovorima zaključujemo, da je većina građanki i građana generalno nezadovoljno kada je u pitanju nivo svijesti o važnosti prevencije i zdravstvene zaštite u zajednici, te je 16,9% onih koji uopšte nisu upoznati da postoje isti u Brčko distriktu BiH.

Na pitanje da li građanke i građani obavljaju jednogodišnji preventivni pregled kod ljekara, 32,5% ne obavlja preventivni pregled, a posebno je ovo izraženo kod muškaraca. Naime, od 65 anketiranih koji ne obavljaju preventivni pregled, čak 87% su muškarci, što znači da žene imaju veći stepen svjesnosti po pitanju preventivnog zdravlja.

Na pitanja u oblasti socijalne zaštite i sigurnosti građanki i građana, 50,1% anketiranih smatra da postoji (ili ne zna) rodna neravnoteža u pristupu socijalnoj zaštiti na lokalnom nivou Brčko distrikta BiH. Dostupnost socijalnih programa podrške za žene i muškarce je ocijenjena kako je to prezentovano na grafikonu ispod.

Grafikon 10: Zadovoljstvo građanki i građana socijalnim programima podrške za žene i muškarce u Brčko distriktu BiH

Kao što možemo vidjeti 48,8% anketiranih smatra da je dostupnost na nezadovoljavajućem nivou, dok dodatnih 28,4% nije upoznato sa raspoloživim programima. Detaljnije analizirajući pojedinačne dobijene odgovore, dolazimo do zaključka da muškarci znatno manje (za čak 36%) poznaju dostupnost socijalnih programa, što je posebno izraženo kod anketiranih žena sa nižim nivoom obrazovanja i zaposlenjem. Naravno, ovi rezultati su razumniji ako uzmemo u obzir da se upravo ove osjetljive kategorije stanovništva i najviše interesuju o raspoloživim programima.

www.proni.ba

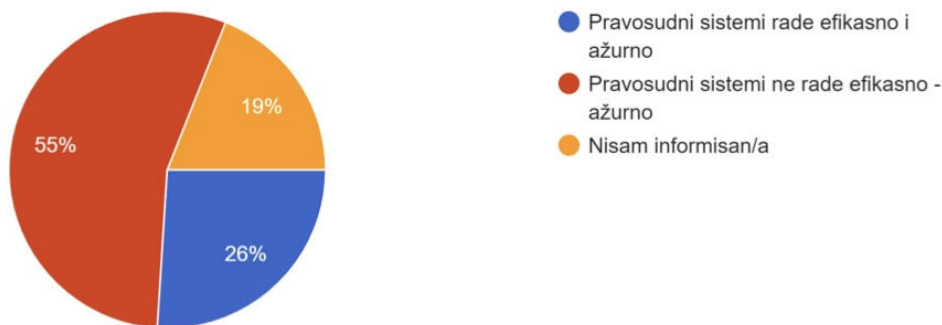
Ne manje bitno, na pitanje: „Da li postoje posebni programi podrške za žene u situacijama rizika, kao što su samohrane majke ili žrtve nasilja?“, veoma mali procenat od 15,9% anketiranih smatra da postoje posebni programi, dok 44,8% nije upoznato. Ovo je u prilog činjenici da je nizak stepen svjesnosti o mogućnostima, ali i eventualnom postojanju posebnih programa podrške za žene u situacijama rizika, kao što su samohrane majke ili žrtve nasilja.

Kada govorimo o sigurnosti, većina anketiranih smatra da ne postoji rodna neravnoteža u pogledu sigurnosti na lokalnom nivou (i to 48,8% anketiranih), dok 23,9% nije upoznato o ovom pitanju. Ono što je bitnije, preko polovine anketiranih smatra da je nivo sigurnosti za žene i muškarce u Brčko distriktu BiH nezadovoljavajući. Dodatno, 15,5% nije upoznata o stepenu sigurnosti, dok samo 33,5% građanki i građana je zadovoljno sigurnošću žena i muškaraca.

Detaljnijom analizom pojedinačnih odgovora, dolazimo do zaključka da se žene u Brčko distriktu BiH osjećaju nesigurnije od muškaraca, jer čak 86% anketiranih žena smatra da nivo sigurnost nije na zadovoljavajućem nivou, dok je procenat odgovora anketiranih muškaraca znatno manji i ne prelazi 30% onih nezadovoljnih. No, ohrabruje činjenica, iako još uvijek nije dovoljno, da čak 78,5% građanki i građana je dobro informisano i svjesno incidenata nasilja po osnovu (s)polu i trgovine ljudima na lokalnom nivou. Međutim, kada pogledamo detaljnije odgovore, možemo uočiti da je ovaj stepen svjesnosti posebno izražen kod mlađe populacije (do 40 godina starosti), što govori u prilog da se do informacija dolazi preko popularnih društvenih mreža i lokalnih internet portala.

Mišljenje anketiranih o dostupnosti i efikasnosti pravosudnih sistema u rješavanju slučajeva nasilja po osnovu (s)polu, isto je prezentovano na grafikonu dole.

Grafikon 11: Dostupnost i efikasnost pravosudnih sistema u rješavanju slučajeva nasilja po osnovu (s)polu

Prema gornjim rezultatima, čak 55% smatra da pravosudni sistem ne radi efikasno i ažurno sa aspekta dostupnosti i efikasnosti pravosudnih sistema u rješavanju slučajeva nasilja po osnovu (s)polu, dok 19% nije uopće informisano o ovom pitanju. Nivo zadovoljstva građanki i građana o dostupnosti i efikasnosti pravosudnih sistema u rješavanju slučajeva nasilja po osnovu (s)polu je na nivo 26%.

Ovome u prilog govori činjenica da skoro polovina anketiranih, i to 46,5% uopšte nema informacija niti je informisana o tome da postoje posebni mehanizmi zaštite i podrške ženama i muškarcima u situacijama rizika, dok 18,5% misli da postoje (što je također veoma diskutabilno mišljenje). Odnosno, situacija u realnosti je drugačija u odnosu na informacije koje su na raspolaganju građankama i građanima koji su odgovorili na anketu, posebno oni koji su smješteni i žive u ruralnim dijelovima Distrikta.

Komplementarno prethodnom je i mišljenje građanki i građana da je nivo svijesti o značaju prevencije nasilja po osnovu (s)polu u zajednici na niskom nivou, gdje 57,5% anketiranih je potvrdno odgovorilo na ovaj upit, dok 16% nije informisano, odnosno također nema dovoljan nivo svijesti o ovim pitanjima.

Anketa koja je sprovedena u Brčko distriktu BiH sa aspekta rodne ravnopravnosti je tretirala i pitanje klimatskih promjena i zaštite okoliša u segmentu rodne ravnopravnosti, gdje možemo uočiti da 54,7% anketiranih smatra da je dostupnost informacija o ekološkim i klimatskim rizicima za različite grupe jednaka, dok više od 30% nije upoznata, odnosno nema informacije o ekološkim i klimatskim rizicima za žene i muškarce.

Tako naprimjer, veoma je nizak stepen svjesnosti koliko određena vremenska nepogoda negativno pogađa žene i muškarce u domaćinstvima. Manje od polovine anketiranih smatra da žene i muškarci (40,8%) podjednako zastupljeni u odlučivanju i upravljanju projektima zaštite okoliša dok 46,8% građanki i građana Distrikta uopće nije upoznato o programima ili inicijativama usmjerenim na promociju ravnopravnosti (s)polova u zaštiti okoliša i borbi protiv klimatskih promjena.

ZAKLJUČAK

Situaciona analiza rodne ravnopravnosti u Brčko distriktu BiH ističe urgentnost integritanog pristupa koji uključuje ključne aktere u zajednici - vladine institucije, međunarodne organizacije, civilno društvo i privatni sektor - u koordiniranim akcijama za promociju rodne ravnopravnosti. Prepoznavanje interseksionalnosti izazova s kojima se suočavaju žene i djevojčice u Distriktu je esencijalno za kreiranje inkluzivni i efektivnih strategija.

Za postizanje održivog napretka, neophodno je ne samo angažovanje svih sektora društva u sinergijskim naporima, već i stroga implementacija i nadzor postojećih zakonskih okvira, planova i strategija. Pritom, prikupljeni podaci i rodno osjetljive analize trebaju inicirati razvoj novih politika i programa. Također, bitno je institucionalizirati rodnu perspektivu u sve faze političkog odlučivanja i programskog planiranja, uz osiguranje adekvatnog budžetiranja i resursa.

Aktivno uključivanje zajednice, uključujući i one najmarginaliziranije, u procese donošenja odluka, ne samo da promovira pravednost i transparentnost, već i osigurava da se glasovi svih čuju i uzmu u obzir. To je ključno za razbijanje rodno zasnovanih prepreka i za izgradnju inkluzivnog društva koje cijeni doprinose svih svojih članova, bez obzira na rod.

Implementacija ovakvog sveobuhvatnog pristupa zahtijeva stvaranje jasnih mehanizama za monitoring i evaluaciju uticaja politika, uz redovno izvještavanje i reviziju kako bi se osigurala njihova efikasnost i pravovremena prilagodba. U konačnici, takav pristup ne samo da će adresirati trenutne nejednakosti, već će i postaviti čvrste temelje za održivo unapređenje rodne ravnopravnosti u Brčko distriktu BiH.

Zalažemo se da načelo ravnopravnosti spolova nije samo žensko pitanje – to je društveno pitanje!